

sum est si unus ex inimicis, pace non facta, mortuus fuerit. Si enim inimicans te iverit ante Judicem tradet te Christo, convincens te reum iudicio ejus. Tradet autem te iudici etiam, si te prius rogaverit : qui enim rogat prius inimicum, reum facit eum ante Deum. (*Chrysostomus.*)

III. — Cum vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo, ne forte tradat te ad iudicem, et iudex tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerem.

Dico tibi, non exies inde, donec etiam novissimum minutum reddas. (*Luc. XII. 58, 59.*)

Videtur mihi de præsens iudicibus dicere, et de itinere ad præsens iudicium et de carcere huius mundi : per hæc enim quæ apparent et in promptu sunt, irrationabiles homines se corrigere consueverunt : frequenter enim non solum ex futuris bonis vel malis commonet, sed etiam ex præsensibus, propter grossiores auditores. (*Chrysostomus.*)

MEDITATIO CCX.

DIDAGMA DECIMUM SEXTUM.

De refrenenda concupiscentia.

I. — Audistis quia dictum est antiquis : Non mæchaberis.

Ego autem dico vobis : Quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mæchatus est eam in corde suo. (*Matth. V. 27, 28.*)

Quisquis incaute exterius respicit plerumque in delectationem peccati cadit, atque obligatus desideriis, incipit velle quod nolit. Valde namque est quod caro deorsum trahit, et semel species formæ cordi per oculos alligata, vix magni luctaminis manu solvitur. Providendum ergo nobis est : quia intueri non debet quod non licet concupisci. Ut enim munda mens in cogitatione servetur, a lascivia voluptatis suæ deprimendi sunt oculi, quasi quidam raptore ad culpam. (*Gregorius.*)

II. — Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te : expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.

Et si dextera manus tua scandalizat te, abscide eam, et projice abs te : expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. (*Matth. V. 29, 30. — et infra XVIII. 8, 9. — Marc. IX. 42, 43, 44, 45, 46, 47.*)

Quia non solum peccata vitanda sunt, sed et occasiones peccatorum tollendæ, postquam docuit vitare mæchiæ peccatum, non solum in opere, sed etiam in corde, consequenter docet occasiones peccatorum abscindere. (*Glossa.*)

Per oculum autem intelligimus dilectissimum amicum. Oportet autem intelligi per oculum amicum consiliarium, quia oculus iter demonstrat. Quod autem additum est *dexter*, fortasse ad augendam vim dilectionis valet : dextrum enim oculum homines magis formidant amittere. Vel quia dexter est, intelligitur consiliarius in rebus divinis, sinister autem oculus est consiliarius in rebus terrenis : ut sic ille sit sensus : quicquid illud est quod ita diligis ut pro dextro oculo habeas, si scandalizat te, id est si impedimento est tibi ad veram beatitudinem, *ejice eum, et projice abs te*. De sinistro autem scandalizante superfluum erat dicere, quandoquidem nec dextero parcendum est. Dextera autem manus accipitur dilectus adjutor in divinis operibus : sinistra autem in ope-

ribus quæ huic vitæ et corpori sunt necessaria. (*Augustinus.*)

III. -- Dicitum est : Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudii.

Ego autem dico vobis : Quia omnis, qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mæchari : et qui dimissam duxerit, adulterat. (*Matth. V. 31, 32. — Luc. XVI. 18.*)

Qui dimittendi moram quæsit, significavit quantum potuit duris hominibus, se nolle discidium. Dominus ergo ad illud confirmandum, ut non facile uxor dimittatur, solam causam fornicationis exceptit ; ceteras vero universas molestias, si quæ forte exstiterint, jubet pro fide conjugali fortiter sustineri. (*Augusti.*)

MEDITATIO CCXI.

DIDAGMA DECIMUM SEPTIMUM.

Non esse jurandum omnino.

I. — Iterum audistis quia dicitum est antiquis : non perjurabis : reddes autem Domino juramenta tua. (*Matth. V. 33.*)

Hoc quasi parvulis fuerat lege concessum, ut quomodo victimas immolabant Deo, ne eas idolis immolarent, sic et jurare permitterentur in Deum : non quod recte hoc facerent, sed quod melius esset Deo hoc exhibere quam dæmoniis. (*Hieronymus.*)

II. — Ego autem dico vobis non jurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei est : neque per terram, quia scabellum est pedum ejus : neque per Jerosolymam, quia civitas est magni regis.

Neque per caput tuum juraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. (*Matth. V. 34, 35, 36.*)

Nemo enim frequenter jurat qui non aliquando perjuret ; sicut qui fecit consuetudinem multa loqui, aliquando loquitur impertuna. (*Chrysostomus.*)

Considera quod hic Salvator non per Deum jurare prohibuit, sed per cælum, per terram, et per Hierosolymam, et per caput tuum : hanc enim per elementa jurandi pessimam consuetudinem semper habuere Judæi. Qui autem jurat, aut veneratur aut diligit eum per quem jurat : Judæi autem per Angelos et urbem Hierusalem, et templum et elementa jurantes, creaturas venerabantur Dei honore, cum in lege præceptum sit ut non juremus nisi per Dominum Deum nostrum. (*Hiero.*)

Attendite quod elementa mundi extollit, non ex propria natura, sed ex habitudine quam habent ad Deum, ne idololatriæ daretur occasio. (*Chrysostomus.*)

Ergo Deo debet jusjurandum quisquis etiam per caput suum jurare voluerit. (*Augustinus.*)

III. — Sit autem sermo vester, est, est : non, non : quod autem his abundantius est, a malo est. (*Matth. V. 37.*)

Evangelica igitur veritas non recipit juramentum, cum omnis sermo fideli pro jurejurando sit. (*Hieronymus.*)

Si jurare cogaris, scias de necessitate venire infirmitatis eorum quibus aliquid suades, quæ utique infirmitas malum est. Itaque non dixit, quod amplius est malum est : tu enim non malum facis qui bene uteris juratione, ut alteri persuadeas quod utiliter persuades ; sed a malo est illius cujus infirmitate jurare cogaris. (*Augustinus.*)

MEDITATIO CCXII.

DIDAGMA DECIMUM OCTAVUM.

De pace quærenda.

I. — Audistis quia dictum est : Oculum pro oculo, et dentem pro dente.

Ego autem dico vobis, non resistere malo : sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi et alteram. (*Matth. V. 38, 39.*)

Quia superius docuerat Dominus non esse proximo injuriam inferendam, nec irreverentiam Domino, consequenter hic docet qualiter se Christianus habere debeat ad injuriam sibi inferentes. (*Glossa.*)

Si secundum legis mandatum, omnibus reddere mala pro malis cœperimus, omnes efficiemur mali, eo quod persequentes abundant. Si autem secundum Christi præceptum, non resistitur malo, et si mali non leniuntur, tamen boni permanebunt boni. (*Chrysostomus.*)

Docet ergo Dominus medicus animarum, ut discipuli sui, eorum quorum saluti consulere vellent, imbecillitates æquo animo tolerarent. Omnis namque improbitas ex imbecillitate animi venit : quia nihil innocentius est eo qui in virtute perfectus est. (*Augustinus.*)

II. — Et ei, qui vult tecum judicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium. (*Matth. V. 40.*)

Ab eo, qui aufert tibi vestimentum, (pallium quod supra tunicam induitur) etiam tunicam noli prohibere. (*Luc. VI. 29.*)

Et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo et alia duo (nimirum millia passuum, seu alterum miliare.) (*Matth. V. 41.*)

Sicut quod positum est de percussa maxilla, omnia significat quæ sic ingeruntur ab improbis ut restitui non possint nisi vindicta; ita quod de vestimento dictum est, omnia significat quæ passunt restitui sine vindicta; et hoc etiam ad præparationem cordis, non ad ostensionem operis præceptum recte intelligitur. Et quod de tunica et vestimento dictum est, in omnibus faciendum est quæ aliquo jure temporaliter nostra esse dicimus. Si enim de necessariis hoc imperatum est : quanto magis superflua contemnere convenit? (*Augustinus.*)

Sed dicit aliquis : Quomodo potest hoc fieri? Cum videris Deum factum hominem tot passum pro te, adhuc quæris et dubitas quomodo possibile sit nequitiis ignoscere conservorum? Quis tale passus est quale Dominus tuus dum ligaretur, flagellaretur, sputa perferens, mortem patiens? (*Chrysostomus.*)

III. — Qui petit a te, da ei : et volenti mutuari a te, ne avertaris. (*Matth. V. 42.*)

Omni petenti a te, tribue : et qui aufert quæ tua sunt, ne repetas.

Et prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter. (*Luc. VI. 30, 31.*)

Non ait : Quaecumque non vultis ut faciant, nec vos faciatis : cum enim duæ sint viæ quæ ducunt ad virtutem, scilicet abstinentia mali, et operatio boni : hanc ponit, per istam et illam significans. Et si quidem dixisset, ut sitis homines, diligite bestias, esset mandatum difficile : si vero homines diligere iussit, ad quod naturalis monitio est, quam difficultatem res continet; quam leones, et lupi servant, in quibus naturalis cognatio amicitiam cogit? Ostenditur igitur quod Christus nihil statuit nostram transcendens naturam : sed quod dudum inseruit conscientia nostræ, docet : ut propria voluntas pro lege sit tibi : ut si vis bene tibi, bene facias alii; si vis ut alius tui misereatur, proximi miserearis. (*Chrysostomus.*)

MEDITATIO CCXIII.

DIDAGMA DECIMUM NONUM.

De diligendis inimicis.

1. — Audistis quia dictum est : Diliges proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum.

Ego autem dico vobis : Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. (*Matth. V. 43, 44.*)

Benedicite maledicentibus vobis. (*Luc. VI. 28.*) Et orate pro persequentibus et calumniantibus vos. (*Matth. V. 44.*)

Docuit Dominus supra, injuriam inferenti non esse resistendum, sed ad plura ferenda paratum esse : nunc autem ulterius docet injuriam inferentibus impendendum esse caritatis affectum. Et cum præmissa ad complementum justitiæ legis pertineant, convenienter hoc ultimum rite pertinet ad impletionem caritatis, quæ, secundum Apostolum, est legis plenitudo. (*Glossa.*)

11. — Vos sitis filii Patris vestri, qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos, et malos, et pluit super justos et injustos.

Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et publicani hoc faciunt? (*Matth. V. 45, 46.*)

Si diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? nam et peccatores diligentes se diligunt. (*Luc. VI. 32.*)

Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne et ethnici hoc faciunt?

Estote ergo vos perfecti, sicut et pater vester celestis perfectus est. (*Matth. V. 43.*)

Vide autem quot gradus ascendit, et qualiter nos in ipsum virtutis verticem statuit. Primus gradus est non incipere injustitiam; secundus æqualibus non vindicare; tertius non facere vexanti quæ quis passus est: quartus exponere seipsum ad patiendum mala: quintus amplius tribuere quam ille vult qui fecit mala; sextus non odio habere eum qui hoc operatur; septimus diligere; octavus benefacere: nonus pro ipso orare. Et quia magnum erat præceptum, præclarum præmium subdit, scilicet fieri similes Deo. (*Chrysostomus.*)

III. — Si benefeceritis his, qui vobis benefaciunt: quæ vobis est gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt.

Et si benefeceritis his, qui vobis benefaciunt: quæ vobis est gratia? siquidem et peccatores hoc faciunt.

Et si mutuum dederitis his, a quibus speratis recipere: quæ gratia est vobis? nam et peccatores peccatoribus fenerantur, ut recipiant æqualia.

Verumtamen diligite inimicos vestros: benefacite et mutuum date, nihil inde sperantes: et erit merces vestra multa, et

eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos.

Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors est. (*Luc. VI. 33, 34, 35, 36.*)

Attende mutui naturam mirabilem: alius recipit, et alius obligat se pro debitis centuplum in præsentem reddens, in futuro vero vitam æternam. (*Chrysostomus.*)

Magnum est ergo præconium pietatis: reddit enim hæc virtus nos Deo conformes, et quasi quædam signa sublimis naturæ nostris imprimit animabus: unde sequitur: *Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors est.* (*Cyrillus.*)

Ut scilicet adspicientes beneficia ejus, bona quæ facimus, non hominum, sed ejus intuitu faciamus; quatenus a Deo, non ab hominibus præmia consequamur. (*Athanasius.*)

MEDITATIO CXXIV.

DIDAGMA VIGESIMUM.

De modo distribuendi eleemosynas.

I. — Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis

apud patrem vestrum, qui in cœlis est.
(*Matth. VI. 1.*)

Cor nostrum attendere debemus; invisibilis enim est serpens quem observare jubemur et latenter ingreditur et seducit.
(*Chrysostomus.*)

Quid autem a Deo recipies qui Deo nihil dedisti? Nam quod propter Deum fit Deo datur, et ab eo recipitur; quod autem propter homines fit, in ventos effunditur. Quæ est autem sapientia res dare, et verba vacua comparare, et mercedem Dei contemnere?
(*Chrysostomus.*)

II. — Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, et in vicis, ut honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. (*Matth. VI. 2.*)

Generaliter supra Dominus justitiam nominavit: nunc autem per partes exsequitur.
(*Augustinus.*)

Ponit autem tria fortia bona, scilicet eleemosynam, orationem et jejunium, contra tria mala adversus quæ Dominus tentationis bellum suscepit: pugnavit enim pro nobis contra gulam in eremo: contra avaritiam supra montem, contra vanam gloriam supra templum. (*Chrysostomus.*)

Sciendum est quod sunt nonnulli, qui et sanctitatis habitum tenent et perfectionis meritum exsequi non valent: quos nequaquam credendum est inter hypocritarum numerum currere: quia aliud est infirmitate, aliud callida simulatione peccare. (*Gregorius.*)

III. — Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua:

Ut sit eleemosyna tua in abscondito, et Pater tuus, qui videt in abscondito reddet tibi. (*Matth. VI. 3, 4.*)

Cum conscientia facienti eleemosynam miscet se appetitio laudis humanæ, fit sinistra conscientia dextera. Nesciat ergo sinistra; id est, non se misceat conscientia tuæ, laudis humanæ appetitio. Quo autem fine hoc dixerit, ostendit cum subdit: *Ut sit eleemosyna vestra in abscondito*, id est in ipsa bona conscientia, quæ humanis oculis demonstrari non potest, nec verbis aperiri, quandoquidem multi multa mentiuntur. Sufficit autem tibi, ad promerendum præmium, ipsa conscientia, si ab eo expectas præmium qui solus conscientia inspecto est. (*Augustinus.*)

MEDITATIO CCXV.

DIDAGMA VIGESIMUM PRIMUM.

De modo recte orandi.

I. — Cum oratis, non eritis sicut hypocritæ qui amant in synagogis, et in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus: amen dico vobis receperunt mercedem suam. (*Matth. VI. 5.*)

Non autem hoc monet nunc ut oremus, sed quomodo oremus; sic nec superius ut faciamus eleemosynam, sed quo animo faciamus. (*Augustinus.*)

Est autem oratio quasi quoddam spiritale tributum, quod anima offert Deo de visceribus suis. Quanto ergo gloriosior est tanto cautius est servanda, ne propter homines facta vilescat. (*Chrysostomus.*)

II. — Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. (*Matth. VI. 6.*)

Per cubacula nostra sunt intelligenda corda nostra. Ostium est carnalis sensus: foris sunt omnia temporalia, quæ per sensum cogitationes nostras penetrant, et turba vano-

rum phantasmatum orantibus obstrepunt. Claudendum est ergo ostium, idest carnali sensus resistendum, ut oratio spiritualis dirigatur ad Patrem, quæ fit in intimis cordis ubi oratur Pater in abscondito. (*Augustinus.*)

III. — Orantes autem, nolite multum loqui, sicut ethnici: putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.

Nolite ergo assimilari eis: scit enim Pater vester, quid opus sit vobis antequam petatis eum. (*Matth. VI. 7, 8.*)

Non ut quidam putant, hoc est orare in multiloquio, si diutius oretur. Aliud est sermo multus, aliud diuturnus affectus. Nam et de ipso Domino scriptum est, quod pernoctaverit in orando, et prolixius oraverit ut nobis præberet exemplum. Absit ab oratione multa locutio; sed non desit multa precatio si fervens perseverat intentio: nam multum loqui est in orando rem necessariam superfluis agere verbis. Multum autem precari, est eum quem precamur diuturna cordis excitatione pulsare: nam plerumque hoc negotium plus gemitibus quam sermonibus agitur, plus fletu quam affatu. (*Augustinus.*)

MEDITATIO CCXVI.

DIDAGMA

VIGESIMUM SECUNDUM.

Formula precandi præscribitur.

I. — Sic ergo vos orabitis : Pater noster, qui es in cœlis : sanctificetur nomen tuum.

Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, et in terra. (*Matth. VI. 9, 10.*)

Inter salutaria monita et divina, quibus consuluit credentibus formam orandi proposuit, et orationes composuit brevibus verbis, ut sit fiducia cito annuendi, quod breviter vult rogari. (*Glossa.*)

Multa quidem dicta sunt in laudem Dei; nusquam tamen invenitur præceptum populo Israel ut dicerent, *Pater noster*, sed eis insinuat ut Dominus tamquam servis. (*Augustinus.*)

Non autem dicimus, Pater meus, sed *Pater noster*, quia pacis et unitatis magister noluit sigillatim et privatim precem fieri, ut qui eum precatur, pro se tantum precetur. Sic enim unum orare pro omnibus voluit, quomodo in uno omnes ipse portavit. (*Cyprianus.*)

Addit autem *qui es in cœlis*, ut erubescant

se terrenis rebus substernere qui patrem habent in cœlis. (*Chrysostomus.*)

Primum autem omnium quæ petuntur hoc est, *sanctificetur nomen tuum* : quod non sic petitur quasi non sit sanctum Dei nomen, sed ut sanctum habeatur ab hominibus; id est, ita innotescat Deus ut non æstimetur aliquid sanctius. (*Augustinus.*)

Adveniat regnum tuum. Congruetur, ut post adoptionem filiorum, regnum petamus quod filiis debetur. (*Glossa.*)

Vide autem consequentiam optimam, quia enim concupiscere docuit cœlestia; antequam ad cœlum perveniatur, ipsam terram jussit fieri cœlum. (*Chrysostomus.*)

II. — Panem nostrum supersubstantialem quotidianum (*Luc. XI. 3.*) da nobis hodie.

Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos a malo. Amen. (*Matth. VI. 11, 12, 13.*)

Panis vitæ Christus est : et panis hic omnium non est, sed noster est.

Petimus ergo ut qui in Christo manemus a sanctificatione ejus et corpore non recedamus. (*Cyprianus.*)

Post subsidium cibi petitur et venia delicti; ut qui a Deo pascitur, in Deo vivat; nec

tantum præsentis vitæ, sed æternæ consulatur, ad quam venire potest, si peccata donentur; et ne quis sibi quasi innocens placeat et se extollendo plus pereat, instruitur se peccare quotidie dum pro peccatis quotidie jubetur orare. (*Cyprianus.*)

Quia multa magnifica supra mandavit hominibus, ut Deum patrem suum dicant, ut regnum Dei petant venire: ideo nunc additur humilitatis doctrina cum dicitur: *et ne nos inducas in tentationem.*

Orandum est, non solum ut non inducamur in malum quo caremus, sed ab illo etiam liberemur in quod jam inducti sumus. (*Augustinus.*)

Vel malum hic diabolus vocat, propter excellentiam malitiæ, non quæ ex natura est, sed quæ ex electione. Et quia ad nos implacabile bellum habet. (*Chrysostomus.*)

III. — Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet et vobis Pater vester cœlestis delicta vestra.

Si autem non dimiseritis hominibus: nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. (*Matth. VI. 14, 15.*)

Non est prætereundum, quod ex omnibus his sententiis, quibus nos Dominus orare præcepit, eam potissimum commendandam esse iudicavit quæ pertinet ad remissionem peccatorum, in qua nos misericordes esse

voluit: quod est unum consilium miserias evadendi. (*Augustinus.*)

Excusatio tibi nulla est in die iudicii, cum secundum tuam sententiam iudicaris, et quod feceris hoc patiaris. (*Cyprianus.*)

IV. — Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in cœlis est.

Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. (*Matth. XVIII. 19, 20.*)

Ista est causa propter quam non exaudimur orantes, quia non consentimus nobis per omnia super terram, neque dogmate, neque conversatione. Sicut enim in musicis, nisi fuerit convenientia vocum, non delectat audientem: sic in Ecclesia, nisi consensum habuerit, non delectatur Deus in ea, nec audit voces eorum. (*Origenes.*)

MEDITATIO CCXVII.

DIDAGMA VIGESIMUM TERTIUM.

De modo bene jejunandi.

I. — Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies

suas, ut appareant hominibus jejunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. (*Matth. VI. 16.*)

Sciebat Dominus gloriam vanam ex omni bono procedere; ideo spinam vanæ gloriæ, quæ nascitur in terra bona jubet præcidere, ne suffocet jejunii fructum. Non autem potest fieri ut non sentiatur qui jejunat; sed melius est ut jejunium te ostendat, quam tu jejunium. (*Chrysostomus.*)

II. — Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava. (*Matth. VI. 17.*)

Simplex interpretatio hujus est, quoniam per aggregationem intelligenda sunt ista, sicut cetera ante dicta; tamquam si dicat: Sic longe te facere debes ab ostentatione jejunii tui, ut si posset fieri (quod tamen non decet) ea etiam facias quæ ex diverso, luxuriæ et epulationis videntur esse indicia. (*Chrysostomus.*)

III. — Ne videaris hominibus jejunans, sed Patri tuo, qui est in abscondito: et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. (*Matth. VI. 18.*)

Sicut nos contumeliam æstimamus, cum non propter nos, sed propter alios diligimur; ita nec virtutem oportet propter alios sequi,

nec Deo propter homines obedire, sed propter seipsum. (*Chrysostomus.*)

Ideo, *videaris Patri tuo qui est in abscondito.* Idest Patri tuo cœlesti qui est invisibilis, vel qui habitat in corde per fidem. Deo autem jejunat qui pro ejus amore se macerat, et quod sibi subtrahit, alteri largitur. (*Glossa.*)

MEDITATIO CCXVIII.

DIDAGMA VIGESIMUMQUARTUM.

Congregandos thesauros in cœlo.

I. — Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi ærugo, et tinea demolitur: et ubi fures effodiunt, et furantur. (*Matth. VI. 19.*)

Quia supra Dominus nihil de eleemosyna, vel oratione, vel jejunio docuerat, sed simulationem eorum compescuit tantum: nunc secundum tria prædicta, tres consequentias introducit doctrinæ: quarum prima pertinet ad eleemosynam.

Primo dat consilium ut eleemosyna fiat. Omnia enim bona mundi triplex tollit interitus. Aut enim a semetipsis veterascunt et tineant sicut vestimenta: aut ab ipsis dominis luxuriose viventibus comeduntur; aut ab

extraneis vel dolo, vel vi, vel calumniis, vel alio iniquo modo diripiuntur. (*Chrysostomus.*)

II. — Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo : ubi neque ærugo, neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur. (*Matth. VI. 20.*)

Quid ergo melius est, an in terra reponere, ubi incertus est conservationis eventus : an in cœlo, ubi est certa custodia? Quæ autem stultitia est relinquere unde exiturus es, et illuc non præmittere quo iturus es ! Illic ergo substantiam tuam colloca ubi patriam habes. (*Chrysostomus.*)

III. — Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. (*Matt. VI. 21.*)

Quia tamen non omnis terrenus thesaurus æruginè aut tinea destruitur, aut per fures aufertur, aliud inducit; ac si dicat : Etsi nihil priorum veniat, non parvam sustinebis jacturam inferioribus affixus, et eorum servus factus, et a cœlestibus cadens, et nihil excelsorum cogitare potens. (*Chrysostomus.*)

MEDITATIO CXXIX.

DIDAGMA VIGESIMUM QUINTUM.

De oculo simplici et nequam.

(hoc est de Intentione. *August.*)

I. — Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex : totum corpus tuum lucidum erit.

Si autem oculus tuus fuerit nequam : totum corpus tuum tenebrosus erit. (*Matth. VI. 22, 23. — Luc. XI. 34.*)

Oculum hic accipere debemus intentionem nostram : quæ si munda fuerit et recta, omnia opera nostra, quæ secundum eam operamur, bona sunt. Non ergo quid quisque faciat, sed quo animo faciat considerandum est. (*Augustinus.*)

Sed ea quæ constat esse peccata, nulla velut bona intentione facienda sunt : ea quippe opera hominum, si causas habuerint bonas vel malas nunc sunt bona aut mala quæ non sunt per seipsa peccata : sicut victum præbere pauperibus bonum est, si fiat misericordiæ causa; malum autem, si fiat causa jactantiæ. Cum vero opera ipsa peccata sunt, ut furta, stupra et hujusmodi : quis dicat causis bonis esse facienda, vel peccata non esse? Quis dicat : Furemur di-

vitibus, ut habeamus quid demus pauperibus? (*Augustinus.*)

II. — Si ergo lumen, quod in te est, tenebræ sunt : ipsæ tenebræ quantæ erunt? (*Matth. VI. 23.*)

Vide ergo ne lumen, quod in te est, tenebræ sint. (*Luc. XI. 35.*)

Si hoc quod nos bene agere cœpimus, ex mala intentione offuscamus : ipsa quæ mala esse non ignoramus, etiam cum facimus, *quantæ tenebræ sunt!* (*Gregorius.*)

Si ergo intellectum corruperimus, qui potest solvere passiones : totam læsimus animam, patimurque diram caliginem, perversione excæcati intellectus. (*Chrysostomus.*)

III. — Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. (*Luc. XI. 36.*)

Si bonum bona intentione patrueris, non habens in tua conscientia aliquam partem tenebræ cogitationis : etsi contigerit aliquem proximorum tua bona actione noceri, tu tamen, pro tuo simplici corde, et hic gratia, et in futuro lucis gloria donaberis. (*Beda.*)

MEDITATIO CCXX.

DIDAGMA VIGESIMUM SEXTUM.
Improbam terrenarum sollicitudinem ponendam.

I. — Nemo potest duobus dominis servire : aut enim unum odio habebit, et alterum diliget : aut unum sustinebit, et alterum contemnet. Non potestis Deo servire, et mammonæ. (*Matth. VI. 24.*)

In anterioribus, avaritiæ compressit tyrannidem per multa et magna : sed adhuc alia apponit ampliora. Non enim in hoc solum nobis nocent divitiæ quod latrones adversus nos armant, et quod intellectum obtenebrant : sed etiam a servitute Dei nos expellunt. Et hoc probat a communibus conceptionibus.

Duos autem dicit (dominos) qui contraria injungunt : concordia enim multos unum facit. (*Chrysostomus.*)

Res autem terrena, vel Deus, si in corde dominetur, ad contraria ex utroque trahitur homo : nam Deus trahit ad superiora sibi servientem, res vero terrena ad inferiora : et ideo quasi concludens subdit : non potestis Deo servire et mammonæ. (*Glossa.*)

II. — Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque

corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca : et corpus plus quam vestimentum?

Respicite volatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea : et Pater vester cœlestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? (*Matth. VI. 25, 26.*)

Non hoc dicit, quod anima cibo indigeat, incorporea est enim : sed secundum communem locutus est consuetudinem : aliter enim non potest morari in corpore, nisi eo cibato. (*Chrysostomus.*)

Præcipitur nobis ne solliciti simus quid comedamus; quia in sudore vultus præparamus nobis panem, ergo labor exercendus est, sollicitudo tollenda. (*Hieronymus.*)

Qui majora præstitit, utique et minoræ præstabit. (*Hieronymus.*)

Nisi enim voluisset conservari quod erat, non creasset : quod autem sic creavit ut per escam servetur, necesse est ut det ei escam quamdiu vult esse quod fecit. (*Chrysostomus.*)

Postquam confirmavit, spem nostram de majore ad minus descendens, deinde confirmat de minori ad majus ascendens cum dicit: *Respicite volatilia*, etc. (*Chrysostomus.*)

III. — Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum?

Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt : non laborant, neque nent.

Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. (*Matth. VI. 27, 28, 29.*)

Non solum autem exemplo avium, sed experimento docet, quod ad hoc quod sumus et vivimus, nostra cura non sufficit, sed divina providentia operatur. (*Glossa.*)

Deus enim est qui per singulos dies incrementa corporis tui facit, te non intelligente. Si ergo in teipso quotidie Dei providentia operatur, quomodo in necessariis tuis cessabit? Si autem vos cogitando modicam partem corpori vestro addere non potestis, quomodo cogitando salvandi estis in toto? (*Chrysostomus.*)

Postquam monstravit quod non oportet nos pro cibo esse sollicitos, ad id quod levius est pertransit, neque enim ita necessarium est indumentum sicut cibus.

Non autem hic utitur exemplo volucrum, ut induceret pavonem et cygnum a quibus erat similia exempla accipere; sed utitur exemplo liliorum. Vult enim ex duobus monstrare superabundantiam : scilicet a magnificentia pulchritudinis, et a vilitate participantium tali decore. (*Chrysostomus.*)

iv. — Si autem fœnum agri quod hodie est, et cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit : quanto magis vos modicæ fidei? (*Matth. VI. 30.*)

Si autem floribus terrenis sic occurrit Deus, qui nati sunt ut tantummodo videantur et pereant : homines negliget, quos sic creavit ut non pro tempore videantur, sed ut perpetuo sint? (*Chrysostomus.*)

MEDITATIO CCXXI.

DIDAGMA VIGESIMUM OCTAVUM.

Quærendum primum regnum Dei :
cetera adjectum iri.

i. — Nolite ergo solliciti esse, dicentes : Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?

Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. (*Matth. VI. 31, 32.*)

Postquam sigillatim de victu et vestitu sollicitudinem excluserat argumento ab inferioribus sumpto, hic consequenter utrumque excludit. (*Glossa.*)

Ideo autem hoc Dominus repetivit, ut ostenderet hanc rem esse pernecessariam,

et ut arctius eam in cordibus nostris inculcaret. (*Remigius.*)

Quia in rebus humanis fortunam (gentes) credunt esse, non providentiam : neque iudicio Dei vitas suas gubernari existimant, sed incerto duci eventu, ideo merito timent et desperant, quasi qui neminem habent gubernantem. Qui autem credit se Dei iudicio gubernari, escam quidem suam in manu Dei committit. (*Chrysostomus.*)

ii. — Quærite ergo primum regnum Dei, et justitiam ejus : et hæc omnia adjicientur vobis. (*Matth. VI. 33.*)

Scilicet temporalia : quæ manifeste hic ostendit non esse talia bona nostra propter quæ bene facere debeamus : sed tamen necessaria esse. Regnum vero Dei et justitia ejus bonum nostrum est ubi finis constituendus est. Sed quia in hac vita militamus, ut ad illud regnum pervenire possimus, quæ vita sine his necessariis agi non potest : apponentur, inquit, hæc vobis. (*Augustinus.*)

iii. — Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi : sufficit diei malitia sua. (*Matth. VI. 34.*)

Prohibuerat sollicitudinem præsentium rerum : modo prohibet sollicitudinem futu-

rorum vanam, ex vitio hominum provenientem. (*Glossa Anselmi.*)

Numquid enim dies non sufficiens habet onus, idest curam suam? quid igitur eam aggravas magis, curam quæ pertinet ad aliam diem apponendo? (*Chrysostomus.*)

MEDITATIO CCXXII.

DIDAGMA VIGESIMUM OCTAVUM.

Non temere judicandum.

I. — Nolite judicare, ut non judicemini. (*Matth. VII. 1.*)

Nolite judicare, et non judicabimini : nolite condemnare, et non condemnabimini. (*Luc. VI. 37.*)

Hucusque exposuit consequentiam ad eleemosynam pertinentem : nunc autem incipit exponere consequentiam ad orationem respicientem. Et est doctrina hæc quodammodo pars orationis, ut sit ordo narrationis talis : *Dimitte nobis debita nostra*, et sequitur *nolite judicare, ut non judicemini.*

Nec facile reperies quemquam, neque patremfamilias, neque claustralem expertem hujus erroris. Sunt autem et hæc diabolica tentationis insidiæ; nam qui severe discutit aliena, nunquam priorum reatum me-

rebitur veniam : sicut enim pius et mitis reprimit peccatorum tumorem; sic severus et dirus adjicit criminibus propriis. (*Chrysostomus.*)

II. — In quo enim judicio judicaveritis, judicabimini : et in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. (*Matth. VII. 2.*)

Dicunt autem aliqui : Quomodo verum est quod ait Christus, si temporale peccatum supplicio puniatur æterno? Nec attendunt non propter æquale temporis spatium, sed propter vicissitudinem mali (idest ut qui mala fecerit, mala patiatur) eandem dictam mensuram fuisse : quamvis in ea re hoc proprie possit accipi de qua Dominus cum hoc diceret loquebatur, idest de judiciis et condemnationibus. Proinde qui judicat et condemnat injuste, si judicatur et condemnatur juste, in eadem mensura recipit, quamvis non hoc quod dedit : iudicio enim fecit quod iniquum est, iudicio patitur quod justum est. (*Augustinus.*)

III. — Dimittite, et dimitte mini. Date et dabitur vobis : mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et super effluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. (*Luc. VI. 37, 38.*)

Brevi sententia, cuncta quæ de conversando cum inimicis mandaverat comprehendendo, concludit dicens : *Dimittite*, etc. Ubi dimittere nos injurias et dare beneficia jubet, ut et nobis peccata dimittantur, et vita detur æterna.

Quod autem ampliori manu recompensationem accipiemus a Deo ; qui largiflue donat diligentibus eum, ostendit subdens : *mensuram bonam, etc. (Beda.)*

MEDITATIO CCXXIII.

DIDAGMA VIGESIMUM NONUM.

De festuca et trabe in oculis. Hoc est : de eo qui alterius parva peccata videt, sua magna non videt.

I. — Dicebat Jesus similitudinem : Numquid potest cæcus cæcum ducere? Nonne ambo in foveam cadunt?

Non est discipulus super magistrum : perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus. (*Luc. VI. 39, 40.*)

Si tu alium judicas, et ipse in eisdem peccatis : nonne assimilaris cæco cæcum ducenti? Quomodo enim ille a te ducetur ad bonum, cum et tu pecces? *Non est enim discipulus super magistrum.* Si igitur tu

peccas qui te magistrum et ductorem putas : ubi erit qui a te disciplinatur et ducitur? Perfectus enim erit discipulus, si sit sicut magister ejus. (*Theophylactus.*)

II. — Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo est, non consideras?

Aut quomodo potes dicere fratri tuo : Frater sine ejiciam festucam de oculo tuo : ipse in oculo tuo trabem non videns. (*Luc. VI. 41, 42.*)

Ecce trabs est in oculo tuo. (*Matth. VI. 4.*)

Inducit autem Dominus et aliam parabolam de eodem. (*Theophylactus.*)

Quasi dicat : Qui gravibus obnoxius est peccatis, quæ trabem vocat : qualiter damnat eum qui pauca, vel quandoque nil mali commisit? hoc enim festuca significat. (*Cyrillus.*)

Convenit autem hoc omnibus et maxime doctoribus, qui subditorum cum minima peccata puniant, propria impunita relinquunt. Propter hoc eos Dominus hypocritas vocat qui ex hoc aliorum peccata judicant ut justi videantur. (*Theophylactus.*)

III. — Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis ejicere fe-

stucam de oculo fratris tui. (*Matthæus VI. 5.*)

Tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. (*Luc. VI. 42.*)

Etenim quæ sui ipsius sunt, magis aliquis novit quam quæ sunt aliorum : et quæ majora sunt magis videt quam quæ minora : et seipsum magis diligit quam proximum. Et ideo jubet eum qui obnoxius est multis peccatis, non amarum esse judicem delictorum alterius, et maxime cum fuerint parva : non quidem ab arguendo aut a corrigendo avertans; sed prohibet propria contemnere et aliis insistere. Oportet enim ut primo cum diligentia investiges quæ tua sunt, et tunc quæ proximi sunt discuties. (*Chrysostomus.*)

MEDITATIO CCXXIV.

DIDAGMA TRIGESIMUM.

De fugiendis pseudoprophetis.

I. — Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces :

A fructibus eorum cognoscetis eos.

Numquid colligunt de spinis uvas, au de tribulis ficus? (*Matth. VII. 15, 16.*)

Unaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus : neque de rubo vendemiant uvam. (*Luc. VI. 44.*)

Supra mandaverat apostolis Dominus, ne eleemosynas, orationes et jejunia coram hominibus, sicut hypocritæ facerent, et ideo ad cognoscendum quia hæc omnia in hypocrisi fieri possunt, loquitur dicens : *Attendite a falsis prophetis.* (*Chrysostomus.*)

Oves Christiani dicuntur : vestimentum autem ovile est species christianitatis et simulatæ religionis. Nulla autem res sic exterminat bonum sicut simulatio : nam malum sub specie boni celatum, dum non cognoscitur non cavetur. (*Chrysostomus.*)

Etsi potest de omnibus intelligi quod hic de falsis prophetis dicitur, qui aliud habitu ac sermone promittunt, aliud opere demonstrant : specialiter de hæreticis intelligendum videtur, qui videntur continentia ac jejuniis quasi quadam pietatis veste se circumdare; intrinsecus autem habentes animum venenatum, simplicium fratrum corda decipiunt. (*Hieronymus.*)

Quamvis autem fructus causetur ex arbore, facit tamen notitiam arboris, eo quod arboris distinctio per fructum apparet : unde sequitur : *Unaquæque enim arbor,* etc. (*Chrysostomus.*)

Sed et vita, morum uniuscujusque erit significativa : neque enim extrinsecis ornamentis et fictis humilitatibus, veræ felicitatis apprehenditur decor, sed et ex his quæ aliquis operatur. (*Cyrillus.*)

II. — Sic omnis arbor bona fructus bonos facit : mala autem arbor malos fructus facit. (*Matth. VII. 7.*)

Non est enim arbor bona, quæ facit fructus malos : neque arbor mala faciens fructum bonum. (*Luc. VI. 43.*)

Si veram et non fictam vis habere justitiam, quæ verbis ostentas etiam facto compensa : quia etsi se bonum fingat hypocrita, non est bonus qui facit opera mala ; et si reprehendat insontem, non ideo malus est qui facit opera bona. (*Beda.*)

III. — Non potest arbor bona malos fructus facere : neque arbor mala bonos fructus facere. (*Matth. VII. 18.*)

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum : et malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. (*Luc. VI. 45.*)

Arbor quippe est ipsa anima, idest ipse homo : fructus vero opera hominis. Non ergo potest malus homo bona operari, ne-

que bonus mala. Ergo si vult malus bona operari, prius bonus fiat. (*Augustinus.*)

Postquam autem ostendit quod ex operibus potest discerni homo bonus et malus, sicut ex fructibus arbor, idem ostendit per aliud signum dicens : *Bonus homo, etc.* (*Cyrillus.*)

Idem est thesaurus cordis quod radix est arboris. Qui ergo in corde thesaurum patientiæ perfectique habet amoris, optimos fructus effundens diligit inimicum, et cetera facit quæ supra edocuit ; et qui thesaurum nequam corde servat, contraria faciet. (*Beda.*)

IV. — Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur.

Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. (*Matth. VI. 19, 20.*)

Si quis diligenter investigabit, duæ pœnæ sunt, et excidi et comburi ; qui enim comburitur, et a regno exciditur omnino : quæ pœna difficilior est. Multi autem gehennam solum abhorrent : ego autem casum illius gloriæ multo amariorem pœnam gehenna esse dico. Quod enim parvum vel magnum malum non susciperet pater, ut videat et potiatur dulcissimo filio ? Hoc itaque in gloria illa putemus : non enim aliquis filius ita suavis est patri ut illorum bonorum requies, et dissolvi et esse cum Christo. (*Hieronymus.*)

Ex præmissa autem similitudine concludit quod supra jam dixerat, quasi manifestum dicens : *Igitur*, etc. (*Glossa.*)

MEDITATIO CCXXV.

DIDAGMA TRIGESIMUM PRIMUM.

Neque solam fidem; neque gratias gratis datas salvare.

I. — Quid vocatis me Domine, Domine: et non facitis quæ dico? (*Luc. VI. 46.*)

Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. (*Matth. VII. 21.*)

Quid folia rectæ confessionis vos germinare jactatis, qui nullos operis boni fructus ostenditis? (*Beda.*)

Sicut supra dixerat, eos qui habent vestem bonæ vitæ, non recipiendos propter dogmatum nequitiam: ita nunc, e contrario, asserit nec his quidem accommodandam fidem, qui cum polleant integritate doctrinæ, malis operibus destruunt; utrumque enim Dei servis necessarium est, ut et opus sermone, et sermo operibus comprobetur. (*Hieronymus.*)

Non ergo putemus ad illos fructus de quibus supra dixerat pertinere, si quis domino nostro dicat : *Domine, Domine*, et ex eo nobis arbor bona videatur: sed illi sunt fructus, facere voluntatem Dei. (*Augustinus.*)

II. — Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo dæmonia ejicimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus? (*Matth. VII. 22.*)

Quando scilicet venerit in majestate Patris sui, quando jam nemo ausurus est, garula contentione sermonum, aut mendacium defendere, aut contradicere veritati; quando opera singulorum loquentur, et ora tacebunt; nec alter pro altero interveniet. Sed singuli sibi timebunt. (*Chrysostomus.*)

Qui hic mirabiles erant apud omnes, miracula facientes; illic autem vident seipsos punitos, admirantes dicunt: *Domine, nonne*, etc. Quidam autem dicunt, quoniam non in tempore in quo hæc miracula faciebant, iniqua agebant, sed postea. Sed si hoc erit, rursus quod Dominus volebat monstrare, nunc constat: quod scilicet, neque fides neque miracula valent, bona vita non existente. Quod et Paulus dicit: (*I. Cori. XIII.*) " Si habuero fidem ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum." (*Chrysostomus.*)

III. — Et tunc confitebor illis : Quia nunquam novi vos : discedite a me, qui operamini iniquitatem. (*Matth. VII. 23.*)

Sciendum autem quod peccatores nescit Deus, quia non digni sunt ut cognoscantur a Deo : non quia omnino ipsos non cognoscit, sed quia suos esse illos non cognoscit. (*Hieronymus.*)

Dicit autem eis : *nunquam novi vos*; quasi non solum in tempore iudicii, sed neque tunc cum miracula faciebatis : multos enim et hic jam odio habet, et ante punitionem avertit. (*Chrysostomus.*)

Hac autem sententia datur intelligi quod in hominibus caritas, humilitas, non autem debeant virtutum signa venerari : unde nunc sancta Ecclesia, etiam si quæ sunt hæreticorum miracula, despicit : quia hæc sanctitatis speciem non esse cognoscit. Probatio quidem sanctitatis non est signa facere, sed proximum ut se diligere; de Deo vera, de proximo meliora quam de seipso sentire. (*Gregorius.*)

MEDITATIO CCXXXVI.

DIDAGMA

TRIGESIMUM SECUNDUM.

Qui audit verbum et custodit illud cui similis est.

I. — Omnis, qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos : ostendam vobis cui similis sit. (*Luc. VI. 47.*)

Quoniam quidam futuri erant quæ dicta sunt a Domino admirantes; ostensionem autem quæ est per opera non tribuentes, præveniens eos terret (per similitudinem sequentem.)

II. — Similis est homini ædificanti domum. (*Luc. VI. 47.*) Viro sapienti. (*Matth. VII. 24.*) Qui fodit in altum, et posuit fundamentum super petram. (*Luc. VI. 48.*)

Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti et irruerunt in domum illam, et non cecidit. (*Matth. VII. 25.*)

Inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit eam movere. (*Luc. VI. 48.*)

Fundata enim erat super petram. (*Matth. VII. 25. — Luc. VI. 48.*)